

Mars Room



Rachel Kushner

RACHEL KUSHNER:

Luomisen järvi (2024, suom. 2024)

Mars Room (2018, suom. 2025)

RACHEL KUSHNER

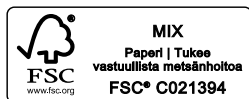
MARS ROOM

Suomentanut

ARTO SCHRODERUS



TAMMI
HELSINKI



Kirjassa on muokattuja otteita Ted Kaczynskin koodikielellä kirjoittamista päiväkirjoista, jotka on englanniksi tulkinut James Benning.
Sivun 5 sitaatti on Stefan Georgen runosta *Entrückung*.

Englanninkielinen alkuteos *The Mars Room* ilmestyi 2018.

Copyright © 2018 by Rachel Kushner

Published by arrangement with Writers House, New York
and Ia Atterholm Agency, Sweden.

Suomenkielinen laitos © Tammi ja Arto Schroderus 2025

Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki

Painettu EU:ssa

ISBN 978-952-04- 6362-5

Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut: tuotevastuu@tammi.fi

*Tunnen toisen planeetan ilman.
Pimeässä kasvot hohkaavat kylminä,
kun entiset ystävätkään kääntyvät pois.*

I

1

KAHLEYÖ ON kerran viikossa torstaisin. Kerran viikossa kuudellekymmenelle naiselle koittaa ratkaiseva hetki. Joillekin näistä kuudestakymmenestä ratkaiseva hetki tapahtuu yhä uudestaan. Heille se on rutiinia. Minulle se tapahtui vain kerran. Minut herätettiin aamukahdelta, pantiin rautoihin ja laskettiin, Romy Leslie Hall, vanki W314159, ja käskettiin riviin muiden kanssa, edessä oli koko yön ajomatka laaksoon.

Kun bussi ajoi vankilan muurien ulkopuolelle, liimauduin metalliverkolla vahvistettuun ikkunaan ja koetin nähdä maailmaa. Nähtävää ei juuri ollut. Alikulkuja ja liittymiä, pimeitä autioita bulevardejä. Kaduilla ei ollut ketään. Ajoimme yössä niin hiljaisella hetkellä, että liikennevalot olivat lakanneet vaihtamasta vihreästä punaiselle ja vilkuttivat vain jatkuvaa keltaista. Rinnalle ajoi toinen auto. Siinä ei ollut valoja. Se kiihdytti bussin ohi pimeänä ja täynnä demonista energiaa. Piirikunnan vankilassa osastollani oli ollut tyttö, joka oli saanut elinkautisen, vaikka hän oli pelkkä kuski. Ei hän ollut ampunut, hän sanoi, jos joku suostui kuuntelemaan. Ei hän ampuja ollut. Hän vain ajoi. Siinä kaikki. Poliisi oli käyttänyt kilpien tunnistustekniikkaa.

He olivat saaneet sen valvontakameralle. Heillä oli kuvaa autosta, joka liikkui kadulla yöllä, ensin valot päällä, sitten valot pimeinä. Jos kuski sammuttaa valot, se osoittaa har-
kintaa. Jos kuski sammuttaa valot, tekeillä on murha.

Meidät siirrettiin siihen aikaan tietystä syystä, monestakin syystä. Jos meidät olisi voinut singota vankilaan kapselissa, se olisi tehty niin. Tärkeintä oli varmistaa, että tavalliset ihmiset eivät joutuneet katsomaan meitä, naisia raudoissa ja kahleissa, piirikunnan poliisin bussissa.

Jotkut nuoremista uikuttivat ja niiskuttivat, kun auto kääntyi maantielle. Yksi häkissä istuva tyttö näytti olevan ar-
violta kahdeksannella kuulla raskaana: maha oli niin iso, että hänelle oli pitänyt laittaa vyötärölle ylimääräinen pätkä ket-
tinkiä, jotta kädet oli saatu raudoilla sivuille kiinni. Hän nikot-
teli ja vavahteli, kyyneleet vain valuivat. Häntä pidettiin hä-
kissä ikänsä vuoksi, suojassa meiltä muilta. Hän oli viisitoista.

Edempänä istuva nainen kääntyi katsomaan itkevää
tyttöä ja sähähti kuin olisi suihkauttanut hyönteismyrkkyä.
Kun se ei toiminut, hän huusi.

”Suu kiinni jo saatana!”

”Hitto”, joku sanoi käytävän toisella puolella. Olen San Franciscosta, eikä trans ole minulle mitään uutta, mutta tämä ihminen tosiaan näytti mieheltä. Hartiat leveät kuin bussin käytävä ja parransänkeä leukaperissä. Oletin, että hän oli ollut piirikunnan daddy-osastolla, jonne butchit pantiin. Se oli Conan, johon tutustuin myöhemmin.

”Hitto, siis tuohan on ihan kakara. Anna itkeä.”

Nainen käski Conania pitämään suunsa kiinni, sitten he jo riitelivät, ja pamput tulivat väliin.

Vankiloissa, sekä tutkintavankien että vankeusvankien joukossa, on tiettyjä naisia, jotka keksivät sääntöjä kaikille

muille, ja hiljaisuutta vaativa nainen oli sellainen. Jos heidän sääntöjään noudattaa, he keksivät lisää sääntöjä. Ihmisiä vastaan on pakko tapella, muuten itselle ei lopulta jää mitään.

Olin jo oppinut olemaan itkemättä. Kaksi vuotta aiemmin, kun minut pidätettiin, itkin hillittömästi. Elämäni oli ohi, ja tiesin sen. Se oli ensimmäinen yöni telkien takana, ja toivoin että unenomainen tilanteeni hälvenisi, että heräisin siitä. Aina kun heräsin, tilanteeni oli kuitenkin sama, patja haisi edelleen kuselle, ovet paukkuivat, sekopää huusivat ja hälytykset pirisivät. Sellitoverini, joka ei ollut sekopää, ravisti minua rajusti saadakseen minut havahtumaan. Käännyin katsomaan häntä. Hän kääntyi selin ja nosti vankilapaitansa helmaa ja näytti alaselkensä tatuointia. Siinä luki

Se turpa kiinni, vittu

Se tehosi minuun. Lopetin itkemisen.

Se oli hellä hetki sellitoverini kanssa piirikunnallisessa. Hän halusi auttaa minua. Kaikki eivät pysty pitämään turpaansa kiinni, ja vaikka yritin, en ollut niin kuin sellitoverini, jota myöhemmin aloin pitää jonkinlaisena pyhimyksenä. En tatuoinnin takia vaan siksi, että hän noudatti määräystä viimeistä piirtoa myöten.

Pamput olivat laittaneet minut bussiin toisen valkoisen naisen kanssa. Vierustoverillani oli pitkä, kiiltävä ja veltto ruskea tukka ja iso puistattava hymy, kuin hän olisi mainostanut valkaisevaa hammastahnaa. Tutkintavangeilla ja vankeusvangeilla on harvoin valkoiset hampaat, eikä sellaisia ollut hänelläkään, mutta iso, sopimaton virne hänellä oli. En pitänyt siitä. Siitä sai vaikutelman, että häneltä oli poistettu

osa aivoista leikkauksessa. Hän kertoi koko nimensä, Laura Lipp, ja sanoi saaneensa siirron Chinosta Stanvilleen, aivan kuin meillä ei olisi toisiltamme mitään salattavaa. Kukaan ei ole sen koommin esitellyt minulle itseään koko nimellään tai yrittänyt kertoa minulle mitenkään uskottavan kuuloisesti itsestään ensitapaamisella, ja miksi kertoisikaan, en minäkään kerro.

”Lipp kahdella p:llä on isäpuoleni nimi, sen otin myöhemmin”, hän sanoi ikään kuin olisin tiedustellut. Ikään kuin sellainen voisi merkitä minulle mitään, silloin tai ikinä.

”Oikea isäni oli Culpepper. Siis Apple Valleyn Culpepperreitä, ei Victorvillen. Victorvillessä on nimittäin jonkun Culpepperin suutarinliike, mutta ne ei ole sukua.”

Kenenkään ei kuulunut puhua bussissa. Hän ei antanut säännön estää.

”Meidän suku on asunut kolmen sukupolven ajan Apple Valleyssa. Eikö kuulostakin ihanalta paikalta? Voi melkein haistaa omenankukat ja kuulla mehiläiset, ja siitä tulee mieleen vastatehty omenasiideri ja lämmin omenapiirakka. Ne syyskoristeet joita aletaan laittaa vankilan askartelunurkkaan aina heinäkuussa, kirkkaat lehdet ja muovikurpitsat: Apple Valleyssa perinteisintä on metan laittaminen. Ei minun perheessä. Älä niin luule. Culpepperit on ihan ahkeraa väkeä. Isällä oli rakennusfirma. Vähän toista kuin aviomieheni perhe, ne taas – Hei! Hei katso! Magic Mountain!”

Ohitimme monikaistaisen moottoritien toisella laidalla häämöttävät vuoristoradan valkoiset kaaret.

Kun olin muuttanut Los Angelesiin kolme vuotta aikaisemmin, huvipuisto oli vaikuttanut minusta portilta uuteen elämään. Se oli ensimmäinen iso nähtävyys etelään vievän

moottoritien varressa, kirkas ja ruma ja jännittävä, mutta ei sillä ollut enää väliä.

”Meidän osastolla oli nainen, joka varasti lapsia Magic Mountainissa”, Laura Lipp sanoi, ”se teki sitä sekopäämiehensä kanssa.”

Hänellä oli tapa heilauttaa kiiltävää hiusverhoaan käyttämättä käsiään, ikään kuin tukka olisi kiinnitetty häneen sähkövirralla.

”Se kertoi minulle miten ne teki sen. Siihen ja sen mieheen luotettiin, koska ne oli vanhoja. Niin kuin tiedätkö herttaisia vanhuksia, ja jollain äidillä saattoi olla lapsia, jotka ryntäili sinne tänne ja joista se joutui aina jahtaamaan yhtä, ja se vanha rouva – me oltiin sellikavereita CIW:ssä, se kertoi koko jutun – istui neulomassa ja tarjoutui pitämään lasta silmällä. Heti kun vanhempi oli poissa näkyvistä, lapsi saatettiin WC:hen veitsi leuan alla. Se vanha nainen oli kehittänyt miehensä kanssa systeemin. Lapselle laitettiin peruukki ja toiset vaatteet, ja sitten ne vanhat lierot kuljettivat lapsiparan väkisin pois huvipuistosta.”

”Hirveää”, sanoin ja yritin nojautua hänestä niin kauas kuin kahleissani pystyin.

Minulla on oma lapsi, Jackson.

Rakastan poikaani, mutta minun on vaikea ajatella häntä. Yritän olla ajattelematta.

Äitini nimesi minut saksalaisen näyttelijän mukaan, joka sanoi television keskusteluohjelmassa pankkiryöstäjälle: pidän teistä.

Hyvin paljon, näyttelijä sanoi, pidän teistä hyvin paljon.

Pankkiryöstäjä oli keskusteluohjelmassa haastateltavana, samoin saksalainen näyttelijä. Haastateltavat istuivat

haastattelijan pöydän vasemmalla puolen eivätkä yleensä puhuneet keskenään. Ohjelman edetessä siirryttiin uloimmasta vieraasta lähimpään.

Aloitetaan uloimmasta ja siirrytään *sisäänpäin*, yksi mulkku oli kerran sanonut minulle aterimista. Ei kukaan ollut ikinä opettanut minulle sellaista. Hän maksoi minulle treffeistä, ja koska hän ei tuntenut saavansa rahoilleen vastinetta, hän koetti illan aikana keksiä pieniä tapoja, joilla voisi yrittää nöyryyttää minua. Kun yöllä lähdin hänen hotellihuoneestaan, otin ovenpielestä ostoskassin. Hän ei huomannut, koska oli ilmeisesti vaihtanut vapaalle eikä jaksanut enää olla niin valpas kuin halventamiseni olisi vaatinut, ja pötkötti nyt hotellin ylellisessä sängyssä. Kassi oli Saks Fifth Avenuen ja sisälsi monia muita kasseja, joissa kaikissa oli lahjoja naiselle, oletettavasti hänen vaimolleen. Epäimartelevia vaatteita, joita itse en ikinä käyttäisi. Kannoin kassin aulan läpi ja survoin sen roskikseen matkalla autolleni, jonka olin pysäköinyt useamman korttelin päähän, parkkitaloon Missionilla, koska en halunnut tyypin tietävän minusta mitään.

Televisio-ohjelman uloimmassa tuolissa istui pankkiryöstäjä, joka oli ollut ohjelmassa puhumassa menneisyydestään, ja saksalainen elokuvanäyttelijä, joka oli seuraavana vuorossa, kääntyi pankkiryöstäjään päin ja sanoi pitävänsä hänestä.

Äiti nimesi minut sen näyttelijän mukaan, joka puhui pankkiryöstäjälle eikä ohjelman juontajalle.

Mies taisi pitää siitä, että varastin ostoskassin. Sen jälkeen hän halusi tavata minua säännöllisesti. Hän tavoitteli tyttöystäväkokemusta, joka monelle tuntemalleni naiselle

edusti korkeinta mahdollista saavutusta: sellainen mies suostuu maksamaan vuoden vuokrat ennakkoon; tarvittiin vain yksi, niin homma oli taputeltu. Olin mennyt treffeille, koska vanha kaverini Eva oli suostutellut minut siihen. Joskus toisten ihmisten halut ovat haluttavia, hetken, ennen kuin omat halut jyräävät ne. Sinä iltana, kun tämä Piilaakson normo teeskenteli, että välillämme oli jotain rakastavaisten rikostoveruutta – eli kohteli minua kuin roskaa, sanoi minua nätiksi ”arkisella” tavalla, käytti rahojaan saadakseen minuun valtaa sosiaalisissa tilanteissa, niin kuin meillä olisi suhde mutta hän maksumiehenä sanelisi vuorovaikutuksemme ehdot ja voisi määrätä, miten puhun, miten kävelen, mitä tilaan, mitä haarukkaa käytän, mistä teeskentelen nauttivani – tajusin, ettei tyttöystäväkokemus ollut minun juttuni. Pysyin Market Streetin Mars Roomissa ja hankin tuloni sylitanssilla. En välittänyt mikä työ oli rehellistä ja mikä ei, välitin vain siitä, että se ei ollut minulle vastenmielistä. Sylitanssi oli opettanut minulle, että perseen pyörittäminen oli helpompaa kuin puhuminen. Ihmisillä on erilaisia henkilökohtaisia rajoja sen suhteen, mitä he pystyvät tarjoamaan. Itse en pysty teeskentelemään ystävää. En halunnut kenenkään tutustuvan minuun, vaikka heitin kyllä murusia parille tyypille. Parta-Jimmylle, pokelle, jonka ainut vaatimus oli, että teeskentelen pitäväni hänen sadistista huumorintajuaan normaalina. Ja Dartille, yöpäällikölle, koska pidimme molemmat klassikkoautoista ja hän sanoi aina haluavansa viedä minut Renoon Hot August Nightsiin. Se oli vain läppää, ja Dart oli vain yöpäällikkö. En minä käynyt sellaisissa autotapahtumissa. Kävin Sonoman ralliovaalilla Jimmy Darlingin kanssa, söin hodareita ja join hanaolutta, kun sprint car -kisan autot roiskuttivat rapaa verkkoaitaan.

Jotkut Mars Roomin tytöistä halusivat vakioasiakkaita ja koettivat aina lämmitellä miehistä sellaisia. Minä en, mutta sain siitä huolimatta yhden, Kurt Kennedyn. Hyypiö-Kennedyn.

Joskus San Francisco tuntuu minusta kirotulta. Enimmäkseen se tuntuu säälittävältä, surkealta tuppukylältä. Sitä sanotaan kauniiksi, mutta kauneus näkyy vain tulokkaille ja on näkymätöntä niille, jotka ovat joutuneet varttumaan siellä. Niin kuin Buena Vista Parkia kiertävän kadun talojen välistä näkyvät viipaleet sinistä lahtea. Myöhemmin van-
kilassa pystyin näkemään sen mielessäni niin kuin olisin kävellyt haamuna kaupungin katuja. Imin itseeni kaiken katsottavan talo talolta puiston itäreunalla, painoin kasvoni kiinni viktoriaanisten rakennusten välissä oleviin portteihin ja näin, että veden sinistä pehmensi sumun aavistus, kosteuden suudelma, hehku. En ihaillut niitä näkymiä, kun olin vapaana. Kun olin nuori, siihen puistoon mentiin ryypäämään. Siellä vanhemmat miehet etsivät seuraa ja häipyivät pensaiden alle piilotetuille patjoille. Siellä tuntemani pojat hakkasivat näitä seuranhakijoita ja heittivät yhdenkin kalliolta alas, kun tämä oli ostanut heille olutkorin.

Kymmenennen avenuen ja Moragan kulmilla, missä olin lapsena asunut äitini kanssa, näki Golden Gate Parkin, sit-
ten Presidion, Golden Gaten sillan mattapunaiset huiput ja sen takana Marinin jyrkän niemen vihreät poimut. Tiesin, että maailman kaikille muille ihmisille Golden Gaten silta oli nähtävyys, mutta minulle ja ystäväilleni se ei ollut mitään. Me halusimme vain vetää pään sekaisin. Meille kaupunki tarkoitti sumun kylmännihkeitä sormia, jotka hivuttautuivat vaatteiden alle, ne iänikuiset kylmännihkeät

sormet, ja sumupilviä, jotka leijuivat Judah Streetillä, kun odottelin hiekkaisten raiteiden varressa N-ratikkaa, joka kulki yöaikaan kerran tunnissa, odotin ja odotin farkkujen lahkeensuut mudassa, Ocean Beachin parkkipaikan lätäköiden mudassa. Tai Happovuoreksi sanottua puistoa, jonne olimme kiivenneet hapoissa, siihenhän Happovuori oli tarkoitettu. Ei tuntunut hyvältä, että ylimääräinen paino lahkeensuissa veti minua alaspäin. Ei tuntunut hyvältä, että olin vetänyt ventovieraiden kanssa kokaiinia motellissa Colmassa, hautausmaan luona. Kaupunki tarkoitti märkiä jalkoja ja kosteita tupakoita sateisissa olutbileissä Grovessa. Sadetta ja olutta ja verisiä tappeluita Pyhän Patrickin päivänä. Sitä kun oksensin juotuaani liikaa Bacardi 151:tä ja leukanani aukesi, kun kaaduin betoniporsaaseen Miniparkissa. Kun joku otti yliannostuksen makuuhuoneessaan Great Highwayn valkoisten köyhien vuokrakasarmeissa. Kun joku piti ladattua asetta ohimollani Big Recin liikuntapuistossa, jonne mennään pelaamaan baseballia. Se psyko oli lyöttänyt seuraamme illalla, kun istuimme kallistele-massa neljäkymmenen unssin pullojamme. Se oli niin tyyppillinen tilanne, että vaikka niin ei enää ikinä käynyt uudestaan, en edes muista kuinka tilanne lopulta laukesi. San Francisco tarkoitti minulle McGoldrickeja ja McKittrickeja ja Boyleja ja O'Boileja ja Hicksejä ja Hickeyjä ja heidän Erin go bragh -tatuointejaan, tappeluita, jotka he aloittivat ja voittivat.

Bussi siirtyi oikeanpuoleiselle kaistalle ja alkoi hidastaa. Liittymä oli Magic Mountainin uloskäynnin kohdalla.

”Päästäänkö me laitteisiin?” Conan kysyi. ”Olis muuten hienoa.”

Magic Mountain oli vasemmalla, moottoritien toisella laidalla. Oikealla oli miesten piirikunnallinen rangaistuslaitos. Bussi kääntyi oikealle.

Maailma oli jakautunut hyvään ja pahaan, ne olivat toisiinsa sidoksissa. Huvipuisto ja piirikunnan vankila.

”Ei se mitään”, Conan sanoi. ”Ei olisi huvittanutkaan. Ihan sikakalliit liput. Mieluummin menisin takaisin isoon O:hon. Or-lan-doon.”

”Mitä tuo hölmö selittää”, joku sanoi. ”Ikinä käynytkään koko Orlandossa.”

”Tuhlasin kakskyt tonnia siellä”, Conan sanoi. ”Kolmessa päivässä. Otin tyttöystävän mukaan. Sen mukulat. Oli sviitti jossa oli poreallas. Liput joilla pääsi kaikkiin laitteisiin. Alligaattoripihvejä. Orlando on hieno. Ainakin paljon hienempi kuin tämä bussi.”

”Joku luuli pääsevänsä Magic Mountainiin”, Conanin edessä istuva nainen sanoi. ”Vitun pelle.” Hänellä oli kasvot täynnä tatuointeja.

”Hitto, mikä määrä leimoja sulla. Kun katsoo tätä meidän luokkakuvaa, tulevat menestyjät näkee kyllä heti.”

Nainen päästi halveksivan äänen ja käänsi katseensa pois.

Lopulta aloin ymmärtää San Franciscosta sen, että vaikka kaikkialla ympärilläni oli kauneutta, sen näkeminen oli minulta estetty. Siitä huolimatta en saanut lähdettyä sieltä, en ennen kuin vakioasiakkaani Kurt Kennedy pakotti minut lähtemään, ja silloinkin kaupungin kirous seurasi minua.

Hän oli monin tavoin onneton, siis se näyttelijä, jonka mukaan minut nimettiin. Hänen poikansa yritti neljätoistavuotiaana kiivetä aidan yli ja viilsä reisivaltimonsa auki ja

kuoli, ja sen jälkeen näyttelijä ryyppäsi, kunnes itsekkin kuoli 43-vuotiaana.

Olen kaksikymmentäyhdeksän. Neljätoista vuotta on ikuisuus, jos joudun elämään niin pitkään. Joka tapauksessa kestää vielä kaksi kertaa kauemmin – kolmekymmentäseitsemän vuotta – ennen kuin pääsen ehdonalaishautakunnan eteen, ja jos minulle myönnetään ehdonalainen, siinä vaiheessa voin aloittaa toisen elinkautistuumioni istumisen. Minulla on kaksi peräkkäistä elinkautista plus kuusi vuotta.

En suunnittele pitkää elämää. Enkä välttämättä lyhyttäkään. En ylipäänsä suunnittele. Hommahan menee niin, että ihmisen olemassaolo jatkuu, oli suunnitelmaa tai ei, kunnes ei jatku, ja sitten suunnitelmilla ei ole enää merkitystä.

Mutta vaikka minulla ei ole suunnitelmia, se ei tarkoita, etteikö minulla voisi olla katumuksen aiheita.

Jos en olisi ollut töissä Mars Roomissa.

Jos en olisi tavannut Hyypiö-Kennedyä.

Jos Hyypiö-Kennedy ei ikinä olisi päättänyt vaania minua.

Mutta niin hän vain päätti tehdä, ja sitten hän teki sitä helittämättä. Jos noita asioita ei olisi tapahtunut, en olisi nyt bussissa matkalla kohti betonilokeroa, jossa vietän loppuikäni.

Olimme ensimmäisissä liikennevaloissa moottoritieltä poistumisen jälkeen. Ikkunasta näkyi perunpippuripuuhun nojaava patja. Noidenkin kahden on käytävä käsi kädessä, ajattelin. Ei pippuripuuta, sen pitsilehtiä ja vaaleanpunaisia pippureita ilman, että joku vanha likainen patja nojaa palapelikaarnaiseen runkoon. Kaikki hyvä kiinni pahassa, pahaksi menneenä. Kokonaan pahana.

”Ennen ajattelin aina, että nuo on minun”, Laura Lipp sanoi ja tähysi hylättyä patjaa. ”Kun ajelin ympäri Los

Angelesia ja näin jalkakäytävällä patjan, ajattelin että hei, joku on varastanut joustinpatjani! Ajattelin että tuossa on mun sänky... Tuossa on mun sänky. Joka kerta. Koska totta puhuen se näytti *täsmälleen samalta* kuin minun sänkyni. Kun menin kotiin, sänky oli siellä minne olin sen jättänytkin, makuuhuoneessa. Kiskoin peitot ja lakanat pois ja tarkistin patjan ja varmistin, katsoin oliko se vielä minun, ja oli se, joka kerta. Löysin sen aina kotoa, vaikka olin just nähnyt nimenomaan oman patjani lojumassa kadulla. En varmaan ole ainut ja tämä on luultavasti jonkinlaista joukkohämmennystä. Tosiasia kumminkin on, että ne päällystää kaikki patjat täsmälleen samalla materiaalilla ja tikkaa ne samalla tavalla, eikä sille voi mitään, niitä kuvittelee omakseen, kun ne näkee moottoritien liittymän syrjään heitettyinä. Siis niinku että minkä helvetin takia minun sänkyni on raahattu tänne!”

Ohitimme valaistun mainostaulun: THREE SUITS \$129. Se oli liikkeen nimi. Kolme miesten pukua satakaksikymmentäyhdeksän dollaria.

”Tuossa paikassa laitetaan tyyli kuntoon. Kun kävelet ulos, näytät pelimieheltä”, Conan sanoi.

”Mistä tää pelle on kaivettu?” joku sanoi. ”Jauhaa jostain halpispuvuista.”

Mistä itse kukin oli löydetty. Sen tiesi vain kukin erikseen, eikä ketään kiinnostanut kertoa. Ketään muuta kuin Laura Lippiä.

”Haluatko tietää, mitä ne teki niille lapsille siellä Magic Mountainissa?” Laura Lipp kysyi minulta. ”Se vanha rouva ja sen sekopäämies?”

”En”, minä sanoin.

”Et ikinä usko”, hän jatkoi. ”Se oli ihan epäinhimillistä. Ne –”

Kaiuttimista räjähti ilmoitus. Meidän tuli pysyä paikoillamme. Bussi pysähtyisi päästämään kyydistä kolme miestä, jotka oli eristetty häkkeihin bussin etuosassa. Heitä ja meitä tähdättiin aseilla siirron aikana.

”Tuolla on ihan täysiä sekopäitä”, Conan sanoi. ”Olin siellä puoli vuotta.”

Conanin edessä istuva nainen kiihtyi, siis suuttui. ”Ootko oikeasti jätkä? Oikeasti? Ei jumalauta. Vartija! Vartija!”

”Rauhoitu nyt” Conan sanoi. ”Olen ihan oikeassa paikassa. Tai no, ihan väärässä paikassa. Tässä mitään oikeaa ole. Mutta meikäläisen tiedot on nyt korjattu. Mut laitettiin keskustassa äijien puolelle. Ihan rehellinen moka.”

Naurua ja hihitystä. ”Siis ne heitti sut miesten hikkiin? Luultiinko sua oikeasti kundiksi?”

”Eikä pelkästään piirikunnallisessa. Olin Wascossa osavaltion vankilassa.”

Epäusko levisi aaltoina käytävällä. Conan ei lähtenyt haastamaan sitä. Myöhemmin kuulin yksityiskohdat. Conan oli oikeasti ollut miesten vankilassa, ainakin tulo-osastolla. Hän tosiaan vaikutti mieheltä, ja sellaisena minä häntä pidinkin, siitä hetkestä lähtien kun hänet tapasin.

Kadun Mars Roomia ja Kennedyä, ja sitten on muita juttuja, joita minun ehkä halutaan tai odotetaan katuvaan mutta joita en kadu.

Vuosia, jotka käytin pääni sekoittamiseen ja kirjaston kirjojen lukemiseen en kadu. Ei se ollut huonoa elämää, vaikka en luultavasti ikinä palaisi siihen. Strippaustuloillani saatoin ostaa mitä halusin, ja minähän halusin huumeita, ja jos et ole ikinä kokeillut heroiniä, kas tässä tietoisu: Kun sitä käyttää, alkaa tykätä itsestään enemmän, varsinkin

alussa. Ja muista ihmisistä. Tekee mieli antaa maailmalle tilaisuus, pitää hengähdystauko, luoda siihen hellä katse. Mikään ei ole yhtä rauhoittavaa. Ensimmäinen kokeiluni siihen suuntaan oli morfiini, kun joku liuotti lusikassa pillerin ja auttoi minua pistämään, tyyppi nimeltä Bill, enkä varsinaisesti ollut miettinyt häntä tai millaista huume olisi, mutta se miten huolellisesti hän kiristi siteen käsivarteeni ja se miten hän etsi suonen, miten neula meni sisään niin ohuena, niin herkkänä, koko kokemus ventovieraan tyypin kanssa, joka piikitti minua autiotalossa ja jota en enää milloinkaan nähnyt sen jälkeen, oli täsmälleen sitä, millaista nuori tyttö haaveilee rakkauden olevan.

”Sellaiset kihelmöivät nousut”, hän sanoi. ”Ottaa niskasta kiinni.” Se tarttui minua takaraivosta tukevalla otteella, kumipihdein, ja sitten lämpö valui lävitseni. Sain elämäni rentouttavimman hikoilukohtauksen. Rakastuin. En kaipaa niitä vuosia. Kunhan kerron.

Bussissa käännyn niin kauas pois päin Laura Lippistä kuin pystyin ja suljin silmäni. Viisi minuuttia nukahtamisyrityksen alkamisesta hän alkoi taas supista minulle.

”Koko tämä tilanne johtuu siitä, että minulla on kaksisuuntainen mielialahäiriö”, hän sanoi. ”Jos sitä mietit. Niin kuin luultavasti mietit. Se johtuu kromosomeista.”

Tai ehkä hän sanoi ”gromosomeista”. Koska sellaisten ihmisten kanssa jouduin nyt olemaan. Ihmisten, jotka luulivat kaikkea tiedemiesten salaliitoksi. Piirikunnallisessa en tavannut ainuttakaan ihmistä, joka ei olisi ollut vakuuttunut siitä, että valtiovalta oli keksinyt aidsin homojen ja huumeriippuvaisten tuhoksi. Alkoi olla jo vaikea väittää vastaan. Tavallaan se tuntui todelta.



RACHEL KUSHNER on kirjoittanut *The New York Timesin* bestsellerlistoilta nousseet romaanit *Luomisen järvi*, *Mars Room*, *The Flamethrowers* ja *Telex from Cuba* sekä novellikokoelman *The Strange Case of Rachel K* ja kiitetyn esseeteoksen *The Hard Crowd*. Kushner on saanut Prix Médicis -palkinnon, ja hänen kirjansa ovat olleet ehdolla Booker- ja Folio-palkinnon sekä The National Book Critics Circle Awardin ja National Book Award in Fiction -palkinnon saajaksi. Hänen kirjojaan on käännetty 27 kielelle.

Amerikkalaisen kirjallisuuden supertähden ravisuttava kuvaus rikoksesta ja rangaistuksesta, modernista perikadosta ja inhimillisyyden monista muodoista.

”Kushnerin proosa ritisee ja sähisee kuin vankilaa ympäröivä sähköaita, hänen havaintonsa ovat teräviä kuin piikkilangan piikit, ja huumori on mustaa kuin aavikon yötaivas.”

LISA ALLARDICE, THE GUARDIAN

”Kaunisteleमतonta, empaattista, upeasti kirjoitettua; mitään ei sokeroida ja kaikki iskut lyödään sumeilematta perille asti.”

MARGARET ATWOOD

Päälyys: Peter Mendelsund

Kannen valokuva: Nan Goldin, *Amanda in the Mirror*, Berlin, 1992



9 789520 463625

www.tammi.fi

84.2

ISBN 978-952-04-6362-5